

חינוך לחיים

פרשת קורח

רב לכם בני לוי – ומסביר המדרש שהחל לזרזם ולכאורה דברי המדרש תמוהים הלא שבט לוי היה הדבוק ביותר באלוקי ישראל שהרי אנשיו לא חטאו בעגל וא"כ מדוע כאן הוצרך משה לזרז דווקא בהם שלא ימרדו ושלא יכפרו בנבואתו? וכי מפני שאחד משבטים חטא יש לחשוש שיחטאו כולם? וכן מה משה מוסיף 'ובקשתם גם כהונה' בשעה שלא בקשו כלום ולא ערערו על הכהונה?

ההסבר שאומנם קורח לבדו הוא שיצא לערער על הכהונה שלא לשם שמים אלא לכבוד עצמו ומתוך כך אף נתרחק לגמרי ובא לידי כפירה כפי שאמרו בירושלמי בסנהדרין 'אמר קרח, אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא אהרון הכהן גדול' אולם היה מקום לחשוש שאף שאר בני לוי יצטרפו אליו בבקשת הכהונה, מתוך כוונה שונה בתכלית – כדי שיזכו להתעלות ולהתקדש יותר, ולהתקרב אל הקב"ה ע"י עבודת הכהנים. והטעם כי מאז ומעולם היו אנשי שבט לוי בני מעלה, כבר במצרים נתיחדו משאר השבטים וכך בחטא העגל שלא חטאו ודווקא בגלל כך חשש משה שיצליח קרח לשכנעם ולפתותם ולמושכם עימו כי יבטיח להם שיוכלו לעבוד את ה' יותר בחוזקה וע"י כך ישתתפו איתו במחלוקת 'לשם שמים'.

כנגד חשש זה פנה משה לשבט לוי ואמר להם 'המעט מכם כי הבדיל אלוקי ישראל... להקריב אתכם אליו... ובקשתם גם כהונה' וההסבר שאומנם על כל אדם לשאוף תמיד להתקרב לה' מכל מקום אין לו לעשות זאת אלא בדרך שהועיד לו הקב"ה בבחינת 'חנוך לנער על פי דרכו' שימלא התפקיד שהוטל עליו בעולם הזה ע"פ תכונותיו. ולכן הלויים שתפקידם הוא ללוות את הכהנים בעבודתם ולכן נקראים 'לויים' מלשון 'לויה' עליהם לעבוד את ה' דווקא מתוך קירבה זו של משרתי הכהנים ולא לבקש את הכהונה כדי להתקרב לה' בדרך שלא נועדה להם!

וגם בתוך הלויים נחלקו התפקידים ישנם שוערים וישנם משוררים, ואומרת הגמ' בערכין משורר ששיער ושוער שמשורר חייבים מיתה. והטעם כדברנו שעל כל אחד ואחד מוטל לעבוד את ה' בתפקידו שלו על פי התכונות והכוחות שקיבל – חנוך לנער על פי דרכו.

ובזה כל תלמיד ואדם יכול לטעות שהרי דבר מצוי שאדם אומר בליבו, אילו היה לי התכונות או המעלות שיש לפלוני, בודאי הייתי מצליח יותר בלימוד התורה או עבודת ה' אבל לאמיתו של דבר אין מחשבה זו נכונה כלל שכן על כל אחד לעבוד את ה' בכוחותיו הוא!! לפי תכונת נפשו ולפי מידותיו!!! וכל שאיפתו ומגמתו צריכה להיות לעשות את הטוב ביותר לפי יכולותיו וכשרונותיו בהן חנן אותו ה' יתברך ולמלא באמצעותן את תפקידו ויעודו בחיים. וכך מפורסם בשמו של ר' ישראל סלנטר שאמר לתלמידו ר' נפתלי מאמסטרדם: 'אילו היה לי הראש של השאגת אריה, הלב של בעל יסוד ושורש העבודה, והמידות הטובות של רבינו, אזי יכולתי לעבוד את ה' כראוי, והשיב לו: 'ר' נפתלי, אתה עם הראש שלך, עם הלב שלך, ועם המידות שלך, תהיה ר' נפתלי!!!' יסוד זה צריך להנחות כל תלמיד בעבודת ה' שעבודתו תהיה בבחינת 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' – ראשו מגיע השמימה, שתהיה שאיפתו להתקרב אל הקב"ה ולדבוק בו, אולם עם זאת, סולם מוצב ארצה, על קרקע איתנה, במקום ובמצב שבו יוכל לעבוד את ה' כראוי לפי מצבו יכולותיו וכשרונותיו ולעלות מדרגה אחר מדרגה כדרך שעולים בסולם, בלא דילוג וקפיצה שלא כפי יכולתו, שכן הדרגות הגבוהות ממנו אינן חלק מהתפקיד אותו הועיד לו הבורא וכפי שכתב ר' חיים מוואלוז'ין בספרו רוח חיים 'כי לא יוכל האדם לעלות במעלה העליונה מהסולם אם לא יציג רגלו מקודם על המדרגה התחתונה'.

ופה נראה עוד דבר שיכול להפריע לאדם, שהרי יש להבין איך קורח ביקש לערער על מינוי אהרון, הרי אהרון נמשח בפני זקני ישראל כפי שנא' ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרון ולבניו ולזקני ישראל' ואמרו חז"ל במדרש 'שלא יהיו אומרים מעצמו נעשה כהן גדול' וכל העם ראו כי רצה ה' את מעשיו וממילא זה כבר התפרסם אז איך מערער?? נראה לומר ששורש רע יש לכל הטענות האלו והוא כח הדמיון שבלב האדם, שעל ידו עלול האדם לנטות לגמרי מדרך האמת. וכפי שכתב ר' ישראל סלנטר באגרת המוסר 'האדם חופשי בדמיונו ואסור במושכלו, דמיונו מוליכו שובב בדרך לב רצונו' כי ע"י שהאדם מדמה בליבו דברים שהיו או שיהיו, הרי הוא בא להכחיש גם דברים שהם ברורים מצד השכל, מאחר שאין הוא מביט אל המציאות כמות שהיא, אלא לפי מה שליבו אומר לו. וזה דבר שניכר מאוד בדורות האחרונים – כח הדמיון שמסמא את עיני האדם ומטהו בדרך האמת. וזה היה בשורש טענות קורח כמבואר בחז"ל 'ויקח קורח' מה לקח? לא כלום לקח, אלא ליבו נטלו. ליבו של קורח שהיה נגוע בתאוות הכבוד והשררה, הוא זה שלקחו והיטתו מן האמת. ולכן אומנם מצד השכל לא היה מקום לטעות מכל מקום כשהלך אחר ליבו הראה לו דמיונו מציאות שונה לחלוטין. ולכן שומה על האדם לבדוק בכל טענה שעולה במחשבתו, אם מצד השכל הישר וההגיון היא, או שמא מצד ליבו אשר לקחו בכח הדמיון ובפרט בדברים שנפשו של האדם מתאוה להם כדי שיהיה ליבו ברשותו ולא הוא ברשות ליבו, וכפי שאמרו חז"ל 'הרשעים הן ברשות ליבן... אבל הצדיקים ליבן ברשותן'.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com